

δὲν ἀποτελεῖ τὴν πίστιν μας διὰ τὸ μέλλον, τοῦναντίον προκαλεῖ, πρέπει νὰ προκαλῆ τὴν ἀντίδρασίν μας πρέπει νὰ προκαλῆ καὶ νὰ ἐνισχύῃ τὴν πίστιν εἰς τὴν ἐπάνοδον, εἰς τὴν δημιουργίαν νέων ἐστιῶν παιδείας εἰς τὴν ἀναβλάστησιν τῆς δάφνης, εἰς τὴν ἀναβίωσιν τῆς προφητικῆς πηγῆς, εἰς τὸ θριαμβικὸν νέον κελάρυσμα τοῦ λάλου ὕδατος. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἔχει ἀκόμη τὸν μαρμαρωμένον της βασιλιᾶ· ὁ Πόντος τὴν πρόσφυγα Παναγία Σουμελά· ἡ λοιπὴ Μικρὰ Ἀσία ἔχει τὴν ἀπολιθωμένην Νιόβην εἰς κάποιαν πτυχήν τῶν βουνῶν της.

«ἔνθα λίθος περ εὐῶσα θεῶν ἐκ κήδεα πέσσει», (Ἰλ. Ω, 617) λέγει ὁ θεῖος Ὅμηρος. Καὶ ἀκόμη προσθέτει τὸ σημαντικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει παροραθῆ, ὅτι τὰ παιδιὰ τῆς Νιόβης παρέμειναν ἄταφα ἐπὶ πολὺ, διότι

«λαοὺς λίθους ποίησε Κρονίων»

Οἱ λαοὶ ὅμως ἐκεῖνοι ἀνεβίωσαν, ἔζησαν εὐτυχεῖς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Θράκην καὶ ἐδημιούργησαν θαυμαστὸν πολιτισμόν. Ἔσεται λοιπὸν ἡμερ, ὅταν καὶ ἡ Νιόβη θὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τότε θὰ παύσῃ νὰ θρηνηῖ καὶ θὰ ἀγάλλεται εἰς τὸ θέαμα τῶν μακρινῶν τέκνων της, τῶν νέων κατοίκων τῶν παραλίων καὶ τῶν πεδιάδων τοῦ Μαιάνδρου καὶ τοῦ Καῦσιρου, ὅταν τὸ «Κρυφὸ Σκολεῖο» θὰ ἀνοίξῃ καὶ πάλιν τὰς πύλας του καὶ οἱ Φάροι τῆς Ἀνατολῆς θὰ σκορπίζουσι τὸ λαμπρὸν φῶς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης. Εἰς τὴν ἡμέραν αὐτὴν πιστεύομεν, δι' αὐτὴν προσευχόμεθα. Εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας ἄς ἔχωμεν τοὺς Ποντιακοὺς προφητικοὺς στίχους :

Ἡ Ρωμανία κὶ ἂν πέρασεν
ἀνθεῖ καὶ φέρει κὶ ἄλλο».

★

Τέλος, λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Γ. Ἀθανασιάδης Νόβας, ὁ ὁποῖος λέγει τὰ ἑξῆς :

«Εἶχα παρακολουθήσει τὴ Μικρασιατικὴ Ἐκστρατεία τοῦ 1921 ἀπὸ τὴ Σμύρνη μέχρι καὶ πέραν τοῦ Σαγγαρίου, ὡς πολεμικὸς ἀνταποκριτὴς ἀθηναϊκῶν ἑφημερίδων.

Ἔζησα ἔντονα τὴ μεγαλειώδη ἐκείνη προσπάθεια τοῦ Γένους σὲ ὄλες τὶς φάσεις της, ἐπικὲς καὶ δραματικῆς.

Ἀπεκόμισα ἀνεξίτηλες ἐντυπώσεις, ἀξερίζωτα βιώματα.

Δὲν εἶμαι καθόλου πολεμοχαρῆς.

Δὲν δύναμαι ὅμως ν' ἀποκρύψω τὰ αἰσθήματα θαυμασμοῦ καὶ περηφάνειας, ποὺ συγκλόνιζαν τὴν ψυχὴ μου ὅταν ἀντίκρυζα ἐκ τοῦ πλησίον τὶς ἑλληνικὰς φάλαγ-

γες νὰ προελαύνουν νικηφόρες στὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὰ πανταχοῦ κατάσπαρτα ἀπὸ ἱστορικά ἔχνη, ἀπὸ σεπτὰ κειμήλια, ἀπὸ ἀθάνατα λείψανα τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ, τοῦ ἐλληνιστικοῦ καὶ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ μας.

Ἄσταθεῖς εἶναι πάντοτε τῶν πολέμων οἱ τύχες . . .

Ἄν ἡ ἐκστρατεία ἐκεῖνη εἶχε, γιὰ τοὺς γνωστοὺς ἐσωγενεῖς καὶ ἐξωγενεῖς λόγους, ἄδοξο τέλος καὶ καταστροφικὴ συνέπεια, παρὰ τοῦτο, ἀσυγχώρητη θὰ ἦταν ἐθνικὴ παράλειψι καὶ ἀγνωμοσύνη νὰ παροραθοῦν καὶ νὰ ἀγνοηθοῦν τὰ ἐπιτευχθέντα τότε σπουδαῖα κατορθώματα τοῦ Ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ, πὸν προσθέτον σελίδες τιμῆς στὴν ἱστορία τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς τῶν Ἑλλήνων.

Ἀνήκει γιὰ τοῦτο πᾶς αἶνος στοὺς ἥρωικούς ἄθλους τῶν μαχητῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας — ὅπως ἀνήκει πᾶς θρηῆνος στὸ ἀποτρόπαιο ξερίζωμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ της, πὸν ὑπερβαίνει σὲ ἀπανθρωπία κάθε πολεμικὴν αἱματοχυσία.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ὀφείλει νὰ μὴ λησμονήσῃ ποτέ, οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο. Οὔτε τὸ πολεμικὸ ἄθλημα οὔτε τὸ φυλετικὸ ξερίζωμα. Ὅπως δὲν ἐλησμονήσεν ἐπὶ τέσσερες αἰῶνες τὸ 1453, ἔτσι δὲν πρέπει νὰ λησμονῆ, ἀκόμη κι ἂν χρειαστοῦν αἰῶνες, τὸ 1922.

Ἐθνη πὸν λησμονοῦν εὐκόλα, εἴτε τοὺς θριάμβους των εἴτε τοὺς ὀλέθρους των, εἶναι καταδικασμένα σὲ ἱστορικὸν ἐξαφανισμό.

Χιλιοειπωμένο εἶναι αὐτὸ πὸν λέγω. Ἀλλὰ στὴν πολυτάραχη ἐποχὴ τῶν ἀδοκίμων καὶ ἀλλοπροσάλλων νεοκραναγασμάτων, πὸν ζοῦμε, σκόπιμο εἶναι νὰ ξανακούγωνται συχνότερα καὶ τὰ δόκιμα, τὰ συνετά, τὰ σταθερὰ χιλιοειπωμένα . . .

Μιὰ μικρὴ τόνωσι τῆς Ἐθνικῆς μας Μνήμης στὴν ἱστορικὴ περιοχὴ τῆς Μικρασιατικῆς Τραγωδίας φιλοδοξεῖ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ἀφιερωμένη στὴν ἐπέτειο τῶν πενήντα της χρόνων μὲ τὸν τίτλο «Αἶνος καὶ Θρηῆνος» ποιητικὴ συλλογὴ μου, ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀπαγγείλω ὀλίγους στίχους.

Μισὸς Αἰώνας . . .

Μισὸς αἰώνας, ἔδραμε ! Σὰν θρύλος καὶ σὰν μῦθος
τῆς Νίκης τὸ κορύφωμα, τῆς συμφορᾶς τὸ βύθος.

Ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἔσμιξαν, καθὼς τὸ χρόνο ἐκεῖνο,
στὸ ἴδιο δάκρυ, θὰ ἔλεγε, ὁ αἶνος μὲ τὸ θρηῆνο.

Μὰ χίλιοι αἰῶνες κι ἂν διαβοῦν, στὸ λαβωμένο Γένος
ὁ αἶνος θρηῆνος θ' ἀντηχῆ κι ὁ θρηῆνος ἄλλος αἶνος.

* * *

*Πενήντα χρόνια ! Καὶ πολλὰ καὶ λίγα, βάζει ὁ νοῦς μας.
Πολλὰ γὰρ μᾶς τοὺς ζωντανούς, λίγα γὰρ τοὺς νεκρούς μας.*

*Ἐφάνταστο κι' ἀσύλληπτο πὼς θὰ περνοῦν οἱ Αἰῶνες
καὶ θά 'ναι δίχως Ἐνοιξη, καὶ θά 'ναι ὅλο Χειμῶνες . . .*

* * *

*Τὴν ὥρα τοῦ ξεριζωμοῦ — τί σπαραγμός! τί ὀδύνη! —
πανάρχαιες ρίζες στοὺς βαθιοὺς τοὺς λάκκους εἶχαν μείνει.*

*Ἐσύ, πὸν τὴν ἀνθρώπινη κρισολογᾶς πορεία,
πότιζε τίς βαθιόριζες, Βουλὴ Θεοῦ, Ἱστορία !*

*Κάμε τες νὰ μὴν ξεραθοῦν, κάμε νὰ κρυφοζήσουν
ὅσο πὸν νὰ ἔρθῃ μι' Ἐνοιξη κι αὐτὲς νὰ ξαναθίσουν*

*Νὰ βγάλουν ρόδα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀγάπης κρῖνα
νὰ στολιστοῦν οἱ Τόποι μας καθὼς τὰ χρόνια ἐκεῖνα . . .*

Ἐπιτομή

*Στὰ ὑψίπεδα ἡ πορεία μας τῆς Μικρασίας
ὕψωνει νέους βωμοὺς καὶ δόξας καὶ θυσίας . . .*

*Τὰ βήματά μας — ὦ ἀναμνήσεις! κι ὦ ἐλπίδες! —
τίς τρεῖς μετροῦν, ξαναμετροῦν χιλιετηρίδες . . .*

*Σεβάσμια Ἑρώων Πνεύματα, Σκιᾶς Μαρτύρων
κόσμο ἀναδεύουν ἐθνικῶν παθῶν καὶ ὀνείρων.*

*Βουνὰ καὶ κάμπους καὶ ποτάμια κι ἀκρογιαλῖα
μιὰ πολεμόχαρη τὰ ὀμόρφηγε ἀναγάλια.*

*Τῆς Λευτεριᾶς καὶ τῆς Ἀγάπης (νὰ ἔρθῃ ἡ ὥρα ;)
ἀχολογοῦν μηνύματα, φαντάζουν δῶρα.*

*Στὰ σκλαβωμένα αἰῶνες τώρα τοῦτα ἐδάφη
πὺδ ζωντανοὶ ἀπ' τοὺς ζωντανούς γὰρ μᾶς οἱ Τάφοι!*

*Σ' αὐτοὺς οἱ ρίζες τῆς Φυλῆς, σ' αὐτοὺς οἱ σπόροι . . .
Ἐκεῖ καὶ τὸ Βυζαντινὸ σπασμένο Δόρυ!*

Δικός σου κλῆρος εἶναι!
Σκόψε καὶ πάρ'το κ' ἕψωσέ το, Κωνσταντῖνε!

* * *

"Εντεκα αἰῶνες ὀργωναν τὸν ὄσιον χῶρον
βαρβαρομάχες Στρατιᾶς Αὐτοκρατόρων . . .

Ἡ πιὸ στερνὴ Στρατιὰ ἐξορμᾷ! Νικᾷ!! Νικᾷ; ὦ Θεέ μου,
ἄστατες ποὺ κατάρτισες τὶς τύχες τοῦ πολέμου!

Ἀπὸ ποιὸ κάστρο ἀπόρθητο νὰ βίγλιζες, Ἀκριτά,
τοῦ Δορυλαίου τὸ θρίαμβο, τοῦ Ἀλῆ - Βερὰν τὴν ἦττα;

Ὁ Μαρμαρωμένος

Μάρμαρο, ποὺ ζωντάνεψες κ' εἶχε ἐξορμήσει Ἐκεῖνος
σὲ τόσων ἄλλων Κωνσταντίνων ἴχνη, ὁ Κωνσταντῖνος,
μὴ σβήνεται ἀπ' τὰ μάτια μας! Μεῖνε στὴν ὄρασή μας
ἐσὺ χαμός, ἐσὺ ὄνειρο κ' ἐσὺ ἀνάστασή μας!

Μὰ ὦ πεπρωμένο ἀνήκεστο! Κανείς μας πιὰ δὲν ξέρει
ὁ Βασιλιάς, ποὺ τὸ Σπαθὶ τοῦ ξέφυγε ἀπ' τὸ χέρι,
ἂν πρόφτασε κι ἂν μπόρεσε στὴ συμφορὰ τὴν τόση
νὰ ξαναμαρμαρώσει!

"Α ν . . .

Στ' ἀκρογιαλία, στὶς κοιλάδες, στὰ βουνὰ τῆς Μικρασίας,
ὅπου κι ἂν ἀντιλαοῦσε νικητήριος παιάν,
ἀκουγότανε ἀπ' τὸ βάθος τῆς πλανεύτρας ὀπτασίας
ἓνα τραγικό, μοιραῖο, κρυφωσσοπασμένο ("Α ν . . .).

Στὰ χωριά, στὶς πολιτεῖες, στοὺς ναοὺς τῆς Μικρασίας,
ὅπου τρομαγμένα χέρια νεκροκάμπαο χτυπᾶν,
ἀντηχεῖ μέσα στὶς φλόγες τῆς ἀφάνταστης Θουσίας
ἓνα τραγικό, μοιραῖο, δάκρυα ποτισμένο ("Α ν . . .).

"Α ν, Πατρίδα, εἶχες Ἐκεῖνον Κυβερνήτη στὸ τιμόνι
κ' εἶχες ὅλα τὰ παιδιά σου μονοιασμένα, ὅπως χροστᾶν,
λέει ὁ Πόνος πὼς τῆς Νίκης δὲν θὰ σοῦ ἴσπαζε τὸ ἀξόνι!
Τώρα θὰ τὸ κλαῖς αἰῶνια τὸ καταραμένο ("Α ν . . .)!

Ἡ Ψυχὴ τῆς Σμύρνης

Δὲν ξέρω, Σμύρνη, ἂν ἔχουνε ψυχὴ κ' οἱ ἄλλες χῶρες,
 μὰ ἐσὺ μὲ τόσες ὁμορφιές, μὰ ἐσὺ μὲ τόσες χάρες,
 μὲ τὴν ἐράσμια σου ἀρχοντιά, τὶς πρόσχαρές σου κόρες,
 τὰ φανερά σου θέλητρε, τὶς μυστικὲς λαχτάρεις,

δὲν ἦσουν μόνο ὠραῖος ἐσμὸς γιालῶν, σπιτιῶν, ἀνθῶνων.

Ἦσουν κάτι ἄλλο μαγικό : σατανικὸ καὶ θεῖο !

Τὸ πρῶμο σὲ προφήτεψε Μαντεῖο τῶν Κληδόνων,
 οἱ Νέμεσες κ' οἱ Χάριτες δικαίωσαν τὸ Μαντεῖο !

Δικὴ σου εἶχες ἐσὺ ψυχὴ, πὺν γλύκαινε τὸ αἶμα,
 τὴ φαντασία φτέρωνε, καλλώπιζε τὴ χάρη !

Τῆς Δύσης, τῆς Ἀνατολῆς ἀντάμωνες τὸ πνέμα.
 στήν ἄρπα τὴν Αἰολικὴ, στὸ Ἴωνικὸ σμιλάρι.

Εἶχες ὠραία ἐσὺ ψυχὴ, πὺν θέρμαινε τὸ Γένος,
 τὸ στοχασμὸ του ὕψωνε, τοῦ κέντριζε τὴ δράση . . .

Ἐδὸν τὸ μέθυ τῆς ζωῆς, πασίχαρο τὸ μένος,
 μὲ νέο σφριῖγος ξανάνθιζες ὡς εἶχε ἡ ὀργὴ περάσει.

Ἄπ' τὴ δική σου αὐτὴ ψυχὴ προσμένω, ὦ πῶς προσμένω !,
 καινούργια σου ἀναβλάστηση μιὰ μέρα νὰ μοῦ ἐμῆνα.

Καὶ νὰ ναι τῆς τὸ μήνυμα στεφάνι ἀνθοπλεγμένο
 μὲ πασχαλιὲς τοῦ Κορδελιοῦ, μὲ τοῦ Μπουρνόβα κρῖνα !

Προσευχὴ τῶν Ξεριζωμένων

Τὸ κατώφλι σου φιλοῦμε, τῶν Πατρίδων μας Πατρίδα !

Ἄπ' τὰ βάθη τῶν αἰώνων τὸ ταξίδι μας μακρὸ . . .

Στὸ ζεστό σου κόρφο τώρα τῆς ζωῆς μας ἡ φροντίδα,
 μὰ οἱ Χαμένες μας Πατρίδες μένουν ἄταφοι νεκροί !

Καὶ θὰ μένουν ὅσο οἱ νύχτες σπέρνουν τὸ σκοτάδι ἀστέρια,
 ὅσο οἱ Μοῖρες τοὺς ἀνθρώπους κυβερνᾶνε σκοτεινές . . .

Νὰ τὶς θάψουμε στὰ στήθη μὲ τὰ ἴδια μας τὰ χέρια
 δὲ μπορούμε ! Στὶς καρδιές μας εἶναι πάντα ζωντανές !

Δώσαμε τὰ ὀνόματά τους στὶς καινούργιες μας οἰκίσεις,

τῶν Ἁγίων τους τὴ Μνήμη στοὺς καινούργιους μας Ναούς . . .

Ὁ Θεὸς τῆς Ἱστορίας, προσδοκοῦμε νὰ εὐδοκήσης!

Κι ἄλλους ἔχεις ξαναφέρει στὴν κοιτίδα τους Λαούς . . .

Γῆ Μητέρα, Πνεῦμα Οὐράνιο, μέλλον ἄδηλο τοῦ Ἀνθρώπου,

τῶν Χαμένων μας Πατρίδων τὰ χρυσόβουλα ἱερά!

Δὲν τὴ σβήνει ὁ ροῦς τοῦ Χρόνου τὴν περγαμηνὴ τοῦ Τόπου,

οἱ δριζοντές του αἰῶνιοι, τὰ στοιχεῖά του σταθερά . . .

Σάλπιγγα πολέμου, ὄχι!, δὲν ποθοῦμε νὰ μᾶς κράξῃ

φόρμιγγα μονάχα εἰρήνης μὲ γλυκύμολπους ἀχούς . . .

Τὴ μεγάλη μας ἐλπίδα ἢ ψυχὴ μας θὰ φυλάξῃ

ὡς τὸ τέλος τῶν Αἰώνων στοὺς πιὸ ἀπόκρυφους μυχοὺς!

Τὸ κατώφλι σου φιλοῦμε, τῶν Πατρίδων μας Πατρίδα!

Ἄπ' τὰ βᾶθη τῶν αἰώνων τὸ ταξίδι μας μακρὸ . . .

Στὸ ξεστὸ σου κόρφο τώρα τῆς ζωῆς μας ἢ φροντίδα,

μὰ οἱ Χαμένες μας Πατρίδες προσδοκοῦνε τὴ Λαμπρὴ!

Τοπωνυμικά

Βοσκοῦσε τὸ κοπάδι του ὁ ἀνίδεος τσοπάνος

στὴν δασερὴ βουνοπλαγιὰ — τὸν ρώτησε ὁ διαβάτης:

— Πῶς τὸ φωνάζουν τὸ βουνό; Ποιὸ εἶναι τ' ὄνομά του;

— «Μπὸς - δάγ!» στὰ δόντια του ἄλεσε καὶ πάει κοντὰ στὰ γίδια . . .

Τοῦ Λόγγου ἀνεμοθρόισαν οἱ φυλλωσιές του κ' εἶπαν:

— Ὁ Τμῶλος εἶμαι! Ὁ Τμῶλος εἶμαι! Ὁ Τμῶλος εἶμαι!, ὦ ξένε!

Γιὰ τὸ μυλαύλακο νερὸ ξεκόβει ἀπ' τὸ ποτάμι

καὶ τὸ κρεμάει πιὸ χαμηλὰ στὶς φτερωτὲς νὰ φτάσῃ . . .

— Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ποταμὸς; ρωτᾶει ὁ στρατοκόπος

— «Κιζιλ Ἰρμάκ!» ἀπάντησε καὶ τρύπωσε στὸ Μύλο.

Ὅμως ἀπροκελάρυζαν τοῦ ποταμοῦ τὰ ρεῖθρα:

— Ὁ Ἄλως εἶμαι! Ὁ Ἄλως εἶμαι! Ὁ Ἄλως εἶμαι!, ὦ ξένε!

— Αἶ, σεῖς ἀπ' τὴν φαρόβαρκα! Ὅμορφος εἶναι ὁ κόλπος

κι ὁμορφὴ ἐκεῖ στὴν κόχῃ του ἡ ἀσπροφοροῦσα πόλη!

Μιὰ κ' ἔτυχε καὶ πέρασα, πέστε μου τ' ὄνομά της.

— «Γκεμλέκ!» μοῦ ξεφωνίσανε μονόλογα οἱ φαράδες.

Τὰ κύματα ὁμως φλοίσβισαν καὶ σ' ἄλλη γλῶσσα εἶπαν:

— Ἡ Κίος τῶν Ἀργοναυτῶν, ἡ Κίος εἶναι, ὦ ξένε!

- Ξωμάχε, πὸν κορφολογᾶς τὶς φοῦντες ἀπ' τ' ἀφιόνι,
θέλω νὰ μάθω τ' ὄνομα τοῦ μακρινοῦ χωριοῦ σου,
τὸν ρώτησε ὁ περαστικὸς κι ὁ ντόπιος τοῦ ἀποκρίθη :
- Τὸ λένε «Κιλισὲ Χισάορ»! Μὰ οἱ ἀῶρες ἀπ' τὸν Ταῦρο
τοῦ ἀποσκεπάσαν τὴ φωνὴ κι ἀκούστηκε ἄλλη ἀλήθεια :
- Τὰ Τύανα εἶμαι ! Γέννησα πολλοὺς σοφοὺς, ὦ ξένε !

- Πολλὰ τὰ δέντρα, τὰ νερά, τὰ νέα σπίτια, οἱ κῆποι.
- Εὐτυχησμένη εἶσύ, πὸν ζῆς στὴν εὐφορη αὐτὴν ἄκρη,
γιὰ πές μου ποιό της τ' ὄνομα ; τὸν ρώτησε ὁ διαβάτης.
- «Κεμαλιέ»! μουρμούρισε, στοιβάζοντας τὰ μῆλα.
Ἡ ἀνάσα ἀπ' τὶς ψηλὲς σπηλιὲς ἔγινε λόγος κι εἶπε :
- Ἡ Συνασός! Ἡ Συνασός! εἶμαι καὶ θά 'μαι, ὦ φίλε !

Ἰάλεμος

ἌΟ,τι καινούργιο σπέρνεται, φνιτρώνει καὶ χλοάζει
ἌΟ,τι καινούργιο χτίζεται, ψηλώνει καὶ φαντάζει
ριζώνουν θεμελιώνονται στοὺς τάφους μας — Μακάρι
νὰ παίρνον ἀπ' τὴν τέφρα τους καὶ δύναμη καὶ χάρη!

Μὰ λείπει ὁ ζωντανὸς παλμὸς καὶ τὸ ἐπιδέξιο χέρι
τοῦ νοῦ τὸ ἀστραποβόλημα, τῆς ὁμορφιάς τὸ ἀστέρι . . .
Καὶ λέει κρυφὰ στὰ χώματα ἢ Μικρασία μὲ λύπη :

— «Τὸν εἶχα καὶ τὸν ἔχασα τὸ θησανρὸ πὸν λείπει !»

Χρυσόστομος Σμύρνης

Σμύρνη, πὸν ἐγέλας κ' ἔπαιζες μὲ τὸ τερπνὸ σου νάζι
κι ὅπου τ' ἀηδόνι κελαῖδεῖ κι ὅπου τὸ κύμα σπάζει
τὰ λυρικά σου θέλγητρα ποτὲ δὲ θὰ ξεχάσω !

Μὰ ἐσὺ δὲ θὰ ξαναχαρῆς τὸ γέλιο πὸν σοῦ μοιάζει !
Αἰώνια πιά σὰ σύννεφο βαρὺ θὰ σὲ σκεπάζη
τὸ μαῦρο κι αἱματόβαφο τοῦ Χρυσοστόμου ράσο !

Τὸ Καράβι τῆς Ἑλπίδας

Ὅλα μας τὰ καράβια πίσω γυρίσανε !
 Σπασμένα τὰ κατάρτια, σκισμένα τὰ πανιά,
 ἦρθαν ἀπὸ τὴ Σμύρνη κι ἀπὸ τὰ Μουντανιά.

Φέραν τῶν Ἐκκλησιῶν μας τὰ Δισκοπότηρα,
 παιδιὰ, γυναῖκες, γέρονς - γένος Γραικῶν πολὺ·
 τίς ρίζες τῆς Φυλῆς μας ἀπ' τὴν Ἀνατολή.

Μὰ ἓνα καράβι μαῦρο πίσω δὲ γύρισε.
 Ποιοὺς κάβους ἀρμενίζει, ποιά πέλαγα περνᾷ
 καὶ πουθενὰ δὲ βγαίνει, δὲ φτάνει πουθενά ;

Χρόνια τὸ καρτεροῦμε καὶ χρόνια πέρασαν.
 Δὲν τὸ εἶδε μήτε ναύτης, μήτε θαλασσαετός,
 μήτ' ἐρημίτης φάρος, μήτ' ἄστρο τῆς νυχτός !

Τάχα νὰ ᾄχη βουλιάξει ; Τάχα νὰ στοίχειωσε ;
 Δὲ θὰ ξανάρθη, τάχα, στὴν πατρικὴ του ἀχτή ;
 ὦϊμέ ! κ' ἔχει φορτώσει τὸ πιὸ ἀκριβὸ φορτί . . .

Ὅλα τὰ χάσαμε, ὄλα ! Καὶ μόνο φόρτωσε
 τὸ πιὸ στερνὸ καράβι τὴν ὥρα τοῦ χαμοῦ
 φόρτωσε τὴν ἐλπίδα τοῦ ξαναγυρισμοῦ !

Ἐλα, χρυσὸ καράβι, ἔλα ξεφόρτωσε !
 Δός μας τὸ θησαυρὸ σου — κι ἄνοιξε τὰ πανιά
 ὀλόϊσα γιὰ τὴ Σμύρνη καὶ γιὰ τὰ Μουντανιά !